

sedmikrásky

kristina ohlssonová

FLEET

Kristina Ohlssonová

Sedmikrásky

sedmikrásky

kristina ohlssonová

Copyright © Kristina Ohlsson, 2010
Published by agreement with Salomonsson Agency
Translation © Luisa Robovská, 2013

ISBN 978-80-87497-41-8
ISBN 978-80-7473-132-7 (PDF)

Na počátku

Nikdo nemůže mít pocit většího bezpečí.

Ta zelená kvetoucí louka jí vždycky patřila. Nebylo nijak těžké ji získat. Stačilo jen přenechat podkrovní pokoj jejich venkovského domu sestře. Nechápala, jak její sestra mohla na takovou dohodu přistoupit, vždyť to byl docela obyčejný podkrovní pokoj. Nahlas však nic neřekla, aby si to sestra náhodou ještě nerozmyslela a nepožadovala něco víc.

Louka přímo navazovala na jejich zahradu a byla zarostlá hustou divokou trávou. Když byla malá, dosahovaly jí konečky trávy až po bradu, avšak teď v dospělosti to bylo sotva po pás. Když po louce ladným krokem procházela a pohledem hledala kvítí, které by utrhl, tráva jí hladila nohy. Potřebovala ticho, jinak by kouzlo neúčinkovalo. Hledala sedm různých druhů kvítí, které si dá večer pod polštář. Tak se to o letním slunovratu dělá, aby ho ve snu spatřila. Muže, za něhož se provdá.

Když jako malá trhala kvítí poprvé, věřila tomu a sestra si ji dobírala.

„Ty chceš určitě vidět Viktora,“ posmívala se jí.

Už tehdy byla naivní a hloupá. Nezáleželo jí na Viktorovi, nýbrž na někom úplně jiném. Bylo to její tajemství.

Od té doby ten obřad praktikovala každý rok.

Teď už byla samozřejmě příliš velká na to, aby takovým pověrám věřila, a přesto to pro ni bylo důležité. A krom toho neměla na práci nic lepšího, konstatovala trpce v duchu. Rodiče pokaždé trvali na tom, že slunovrat budou slavit v ústraní na venkově, což jí působilo čím dál větší utrpení. Letos byla navíc pozvaná na oslavu ke kamarádce Anně, jejíž rodiče pořádali velký večírek a dovolili svým dětem, aby si i ony pozvaly své kamarády.

Otec jí však plány překazil.

„Budeme slavit jako vždycky. Všichni společně. Dokud u nás bydlíš, budeš slunovrat trávit s námi.“

Při těch slovech se jí zmocnila doslova panická hrůza. Copak otec nechápe, že to přehání? Bude trvat desítky let, než bude vůbec moct pomyslet na vlastní bydlení. Sestru, kterou nikdy nikdo na žádný večírek nepozval, ani nenapadlo se za ni přimluvit. Sestře na venkově s rodiči nic nechybělo, a dokonce se zdálo, že jí je příjemná společnost těch podivných hostů, kteří po setmění vycházeli ven ze sklepa a usazovali se na verandě, kde matka pro jistotu vždy předem stáhla žaluzie, aby dovnitř bylo vidět co nejméně.

Nenáviděla je. Na rozdíl od zbytku rodiny nedokázala k těm zuboženým, zapáchajícím lidem, kteří nebyli schopni vzít život do vlastních rukou, cítit náklonnost ani soucit. Copak se nezmůžou na nic jiného, než se schovávat u nich ve sklepě? To jim opravdu stačí tak málo? Ona by se s takovým málem nespokojila. Vlastně nebyla spokojená nikdy. Nikdy a s ničím.

„Miluj bližního svého,“ promlouval jí do duše otec.

„Člověk by měl být vděčný za to, co má,“ přizvukovala mu matka.

Ona je však už dávno přestala poslouchat.

Všimla si ho, právě když trhala čtvrtou květinu. Zřejmě ze sebe vypravil nějaký zvuk, jinak by ho vůbec ne-

zaregistrovala. Rychle odtrhla soustředěný pohled od lučního kvítí a otočila se. Oslnilo ji slunce, takže viděla jen tmavou siluetu. Nezahlédla, kdo to je, ani nedokázala odhadnout jeho věk.

Rukou si zastínila oči a přimhouřila je. Teprve nyní ho poznala. Viděla ho před pár dny s otcem, když večer přivedl nové hosty. Byl vyšší než většina ostatních. Ne starší, jen vyšší. A také mohutnější. Měl ostře řezané vystouplé čelisti a široká ústa, díky nimž vypadal jako americký voják z nějakého filmu.

Jeden druhého bez hnutí pozorovali.

„Co děláš venku? Máš být ve sklepeč,“ poučila ho se zdviženým nosem, ačkoli věděla, že jí nerozumí.

Nikdo z jejich hostů neuměl švédsky.

Protože muž dál mlčel a nehýbal se, povzdychla si a znovu se pustila do trhání kvítí.

Zvoneček.

Kopretina.

Vtom za sebou zaznamenala pomalý pohyb. Ohlédla se, aby se podívala, kam má muž namířeno, a zjistila, že přistoupil blíž.

Jednou byla s rodiči na Kanárských ostrovech. To bylo poprvé a naposledy, co jeli na normální dovolenou k moři. Tamní ulice byly plné toulavých psů, kteří obtěžovali turisty, ale otcí se je dařilo odhánět.

„Kšc,“ zasyčel pokaždé a hodil jim kámen opačným směrem, aby odlákal jejich pozornost.

Většinou se mu to povedlo. Pes se rozběhl za kamenem a nechal je na pokoji.

Ten muž na louce jí ty toulavé psy připomněl. V jeho očích bylo cosi nevypočitatelného, nedefinovatelného. Snad dokonce zlomyslného. Znejistěla. Náhle nevěděla, jak se zachovat. Hodit kamenem nepřicházelo v úvahu. Letmý pohled směrem k domu ji pouze utvrdil v tom, co dobře věděla: že rodiče se sestrou odjeli do

města pro čerstvé ryby. To byla další takzvaná tradice, kterou si vymysleli, jen aby udrželi zdání normální rodiny. Ona s nimi jako vždy jet odmítla, raději si chtěla v klidu natrhat kytičku.

„Co chceš?“ vyhrkla podrážděně. A taky trochu bázlivě. Na svůj instinkt se mohla spolehnout a dobře věděla, co to je skutečné nebezpečí. Všechny smysly jí napovídaly, že musí okamžitě ovládnout situaci. Pevně sevřela ruku v pěst a cítila, jak ji stonky květin škrábou do dlaně. Chyběla jí už jen jedna. Sedmikráska. Pěkná, ale plevel, jak říkával její otec.

Mladík mlčky postoupil ještě o pár kroků blíž, až od ní byl sotva na dva metry. Po tváři se mu pomalu rozlil široký úsměv. V tu chvíli pochopila, o co mu jde.

Její nohy byly rychlejší než myšlenky. Morkem kostí jí projel útekový reflex a rozběhla se. Byla ani ne dvě stě metrů od domu a nahlas volala o pomoc. Její kvílivé výkřiky však pohltilo ticho louky. Suchá zem utlumila dusot jejích pružných nohou, stejně jako těžkou ránu, když ji po pouhých pár krocích povalil na zem. Jako by si byl od začátku jistý, že mu neunikne, a náskok jí dopřál jen proto, že ho její útěk vzrušoval.

Otočil ji na záda a začal z ní strhávat šaty. Počínal si tak systematicky, až jí blesklo hlavou, že to určitě nedělá poprvé. Bránila se jako zvíře, avšak marně.

Když bylo po všem a ona ležela plačící v kráteru, který svými těly vyhloubili ve vysoké trávě, věděla, že se s tím nikdy nevyrovná. V zatnuté pěsti, jejíž klouby měla rozdrásané tím marným zápasem, ještě stále svírala kytičku lučního kvítí. Náhle ji pustila, jako by se o ni spálila. Teď už jí k ničemu nebyla. Už věděla, čím tvář se jí bude zjevovat ve snu.

Zaslechla zvuk blížícího se auta rodičů, ale stále ještě nebyla schopná vstát. Pozorovala mraky na obloze, které jako by si hrály na honěnou. Vypadalo to, že na

světě se nic nezměnilo, ačkoli ten její byl navždy v troskách. Ležela tam do té doby, než ji rodiče začali hledat. Když ji nakonec našli, už to však nebyla ona, nýbrž někdo úplně jiný.

Současnost

„Pánbůh dal, pánbůh vzal
otcem naším navždy zůstal.

Jediným cílem jeho
jest blaho lidu všeho.“

Pátek 22. února 2008

Stockholm

Jakob Ahlbin přednášel jako vždy s velikým západem. Netušil, že brzy zemře a že to je poslední přednáška jeho života. Měl za sebou dlouhý den, který však uběhl nebývale rychle. Publikum mu naslouchalo se zájmem, což ho hřálo u srdce.

Když o pár dní později pochopil, že je vše ztraceno, v duchu si promítl právě tuto poslední přednášku, jež sehrála rozhodující roli. Napadlo ho, jestli snad při zodpovídání závěrečných dotazů neprozradil, že ví něco, co by vědět neměl. Ale ne. Až do okamžiku své smrti byl přesvědčen o tom, že katastrofu nemohl nijak odvrátit. Ve chvíli, kdy na spánku zaregistroval dotyk chladné lovecké pistole, už bylo po všem. To však neznamenalo, že by necítil hluboký smutek, že jeho život musí skončit. Mohl toho tomuto světu ještě tolik dát.

Přednášel už tolikrát, že si ani všechny své přednášky nepamatoval, a dobře věděl, že je nadaný řečník. Průběh přednášek a také otázky posluchačů se opakovaly. Měnilo se jen publikum. Někteří posluchači přicházeli na doporučení, jiní si k němu našli cestu sami. Na tom Jakobovi nezáleželo. Roli přednášejícího si užíval tak jako tak.

Na úvod obvykle promítal fotografie člunů. Možná to byl laciný trik, ovšem jak dobře věděl, nechaly ty snímky jen málokoho chladným. Tucet lidí tísnících se v maličkém člunu na širém moři, den za dnem, týden za týdnem vyčerpanějších, odevzdanějších osudu. Před nimi na obzoru se jako nedosažitelný sen rýsuje Evropa.

„Myslíme si, že víme, o co jde.“ Těmi slovy obvykle začínal. „Že se to odehrává v jiném světě, že nám se nic podobného nikdy nestalo a stát nemůže.“

Nenápadným kliknutím vyměnil snímek a za jeho zády se objevila mapa Evropy.

„Lidská paměť bývá někdy krátká,“ povzdychl si. „Neuvědomujeme si, že před pouhými několika desítkami let zuřila v Evropě krutá válka a lidé v panice prchali z jedné země do druhé. Zapomínáme i na to, že před půldruhým stoletím se přes milion Švédů rozhodlo opustit Švédsko a začít nový život v Americe.“

Rukou si pročísl vlasy a na chvíli se odmlčel, aby se ujistil, že mu publikum věnuje maximální pozornost. Poté dalším kliknutím vyměnil fotografii a na plátně za ním se objevili herci Max von Sydow a Liv Ullmannová ve filmovém zpracování známého románu Vilhelma Moberga *Emigranti*.

„Milion lidí,“ zopakoval o něco hlasitěji. „Nemyslete si, že hrdinové tohoto filmu snad spatřovali v pouti do Ameriky něco jiného než trest. Kdyby mohli, zůstali by samozřejmě v rodném Švédsku. Zamyslete se nad tím, co by se asi muselo stát vám, abyste spálili všechny mosty, vzdali se svého dosavadního života a začali nový život na neznámém kontinentu bez jediné koruny v kapse a s majetkem, který se vejde do jednoho ztraceného kufříku.“

Slovo ztracený zvolil Jakob úmyslně. Klející kněz je něco nevídaného.

Moc dobře věděl, kdy může očekávat odpor. Někdy přicházel už při pohledu na hlavní hrdiny *Emigrantů* Karla-Oskara a Kristinu, jindy o něco později. A dnes to bylo právě při slově zatracený. Jeden mladík v přední řadě se zatvářil obzvláště rozhořčeně a ve chvíli, kdy chtěl Jakob pokračovat, zdvihl ruku.

„Promiňte, že vás přerušuju,“ začal zajímavým hlasem, „ale jak to sakra můžete srovnávat?“

Jakob dobře věděl, co bude následovat, avšak naoko nechápavě sražil čelo.

„Švédové, kteří emigrovali do Ameriky, tam přece dřeli jako koně. Oni tu zemi pomohli vybudovat. Naučili se anglicky a přijali tamní kulturu. Okamžitě si sehnali práci a sami se o sebe postarali. Zato přistěhovalci, které máme dneska ve Švédsku, nehnou ani prstem. Bydlí si na svých sídlištích a ani je nenapadne učit se švédsky. Jenom vesele pobírají příspěvky a na práci kašlou.“

V místnosti se rozhostilo ticho. Do duší přítomných posluchačů se jako zlý duch vkradly obavy, aby se nestrhla hádka, a u některých i strach z odhalení, že se ztotožňují s mladíkovým názorem. Místností se šířilo tiché mumlání. Jakob chvíli vyčkával. Dlouho se snažil přesvědčit politiky, kteří mu ještě naslouchali, že takovéto smýšlení a frustraci nelze nechávat bez povšimnutí.

Mladík si založil ruce na prsou, bojovně vystrčil bradu a mlčky čekal na knězovu odpověď. Jakob mu úmyslně neodpověděl hned a tvářil se, jako by se s takovým názorem setkal poprvé. Ohlédl se na fotografii za sebou a potom znovu upřel pohled do publika.

„Myslíte si, že o tohle jim šlo? Že za tohle zaplatili 15 000 dolarů, jen aby se dostali z válkou sužovaného Iráku? Opravdu si myslíte, že snili o životě v chátrajícím paneláku na předměstí? Že si přáli bydlet s dalšími deseti dospělými v třípokojevém bytě, den za dnem,

bez práce a bez rodiny? Sami? 15 000 dolarů. Tolik je to stálo. Jednoho.“ Pro ilustraci vztyčil ukazováček.

„Domníváte se, že si ve své nejbujnější fantazii dokázali představit, do jaké izolace tu budou uvrženi? Že se lékaři v lepším případě uchytí jako taxikáři a lidé s nižším vzděláním budou úplně bez práce?“

Bez náznaku obvinění upřel pohled na mladíka, jenž se před chvílí tak rozohnil.

„Myslím, že měli úplně stejné představy jako Karl-Oskar a Kristina. Čekali, že to bude jako přijet před sto lety do Ameriky. Říkali si, že pro člověka, který je ochotný poctivě a tvrdě pracovat, se vždycky práce najde.“

Jakobův pohled utkvěl na mladé ženě se skelnýma očima, která v ruce žmoulala kapesník.

„Domnívám se,“ pokračoval zvolna, „že jen velmi málo lidí by dobrovolně nečinně sedělo v panelákovém bytě, kdyby měli jinou možnost. To je můj názor, ke kterému jsem dospěl během své dlouholeté práce,“ dodal.

V tu chvíli došlo ke zlomu. Jako ostatně ve většině případů. Publikum ani nedutalo a poslouchalo se stále rostoucím zájmem. Jakob se pustil do vyprávění o přistěhovalcích, kteří přišli do Švédska v průběhu posledních dvaceti let, a na promítacím plátně se střídal snímek za snímkem. Byly to až bolestně ostré fotografie zachycující muže a ženy tísnící se na korbách nákladních aut směřujících z Turecka do Evropy.

„15 000 dolarů. Tolik dnes v Iráku stojí pas, cesta a minulost. Síť převáděčů zasahuje do celé Evropy a je zvláště rozvětvená v ohniscích ozbrojených konfliktů.“

„Co myslíte tou minulostí?“ otázala se žena z publika.

„Příběh potřebný pro žádost o azyl,“ vysvětlil Jakob. „Převáděč vám poradí, co musíte přesně říct, abyste vůbec měli šanci dostat povolení k pobytu.“

„15 000 dolarů?“ zeptal se pochybovačně jiný posluchač. „To je přece hrozně moc peněz. To je to opravdu tak drahé?“

„Lidé, kteří tyhle služby poskytují, vydělávají obrovské peníze,“ vysvětloval trpělivě Jakob. „Je to krutý a strašně nespravedlivý obchod. Ale zároveň, navzdory své brutalitě, vcelku pochopitelný. Evropa se před lidmi v nouzi uzavřela. Jediná cesta, jak se do ní dostat, je ta nelegální, ovládaná zločinci.“

Vzduchem zavířil roj rukou a následovala jedna otázka za druhou. Nakonec přišla na řadu i ona mladá dívka, která křečovitě svírala kapesník. Přes oči jí splývala přerostlá zrzavá ofina, která jí dodávala dojmu anonymity. Lidi jako ona člověk nikdy nedokáže později popsat.

„Copak to nikdo nedělá jen ze solidarity?“ zeptala se.

S takovou otázkou se Jakob během svých přednášek dosud nesetkal.

„Vždyt ve Švédsku i v jiných evropských zemích existuje spousta organizací pomáhajících uprchlíkům. To opravdu žádná z nich nepomáhá žadatelům o azyl dostat se do Švédska?“ pokračovala. „Lepším a humanějším způsobem, než jaký nabízejí převaděči?“

Jakob tu otázku chvíli vstřebával, než odpověděl. Vlastně nevěděl, co na to říct.

„Pomáhat lidem do Evropy ilegální cestou by byl trestný čin. Ať už si o tom myslíme cokoli. Něco takového je proti zákonu, což, myslím, odradí i ty nejšlechetnější dobrodince.“

Poté se opět odmlčel a po chvíli přemýšlení pokračoval:

„Ovšem slyšel jsem, že by se to možná mohlo změnit. Doneslo se ke mně, že existují lidé, kteří s uprchlíky soucítí natolik, že by je dokázali dostat do Evropy za podstatně nižší částku. Ale jak říkám, nevím o tom nic konkrétního.“

Jakob se znovu odmlčel a v duchu se pomodlil k Bohu, aby to byla pravda. Přitom mu o něco povyskočil tep.

Přednášku zakončil jako vždy slovy:

„Myslím, že se nemusíme obávat, že by na světě existovala spousta lidí, jejichž největším přáním je žít bez práce a trvalého bydliště na předměstí Stockholmu. Musíme se však zamyslet nad něčím jiným. Co všechno je schopný udělat otec, aby zajistil bezpečnou budoucnost pro své děti? Čeho všeho je pro zlepšení svého života schopný člověk, který o všechno přišel?“

Zatímco se Jakobu Ahlbinovi po skončení přednášky dostávalo mohutného potlesku, na stockholmském letišti Arlanda právě přistával na pravidelné lince z Istanbulu Boeing 737. Kapitán mikrofonem oznámil, že venku jsou minus tři stupně a večer lze očekávat sněžení. Poděkoval cestujícím a vyjádřil přání, aby i v budoucnu využili služeb stejné letecké společnosti. Poté letuška pasažéry požádala, aby zůstali připoutáni, dokud nezhasne světélko znázorňující bezpečnostní pás.

Ali napjatě poslouchal, nerozuměl však ani angličtině, ani druhému jazyku, kterým byla zřejmě švédština. Po zádech mu stékal pot a košile, kterou si koupil těsně před odletem, se mu lepila na záda. Nechtěl se opírat o sedadlo, ale zároveň se bál na sebe poutat pozornost tím, že by seděl v předklonu, jak tomu bylo při cestě z Bagdádu do Istanbulu. V průběhu prvního letu se ho letušky několikrát ptaly, jestli je všechno v pořádku a nechce něco k jídlu nebo pití. Ali pokaždé jen zavrtěl hlavou, hřbetem ruky si otřel pot ze spodního rtu a zavřel oči. Přál si, aby už byl v cíli a konečně si mohl vydechnout.

Sužoval ho strach. Rukama křečovitě svíral područky a měl pevně semknuté rty. Snad po sté se rozhlédl

po letadle ve snaze uhodnout, který z cestujících je pověřený ho doprovázet. Kdo je ona záhadná osoba, která cestuje s ním, jen aby na něj dohlédla, zda dělá všechno přesně podle úmluvy? Kdo je oním stínem, kterého si najal jeho osvoboditel? Kvůli němu. A kvůli všem ostatním. Aby se i druzí, kteří získali možnost vycestovat do Švédska za tak velkorysých podmínek, dostali do země bez problémů.

Falešný pas měl Ali zastrčený v náprsní kapse košile. Původně ho měl v příručním zavazadle, avšak když mu letuška ukázala nápis vysvětlující, že sedí u nouzového východu, a tudíž nesmí mít tašku pod sedadlem, nýbrž v horní zavírací přihrádce, téměř propadl panice. Chtěl mít pas stále u sebe.

Třesoucíma se rukama rozepnul zip tašky a chvíli mu trvalo, než tu knížečku s tvrdými deskami, která zapadla až na dno, našel. Popadl ji, zastrčil si ji do náprsní kapsy a teprve potom svěřil tašku čekající letuše.

Pokyny ohledně příletu do Švédska byly zcela jasné. V žádném případě nesmí požádat o azyl přímo na letišti a před výstupem z letadla se také nesmí zbavit pasu ani ho dát svému doprovodu. Pas jedné země ležící u Perského zálivu obsahoval vízum opravňující ke vstupu do země za účelem služební cesty. Jeho neznalost angličtiny by prý neměla být překážkou.

Letadlo nečekaně měkce dosedlo na přistávací plochu z tvrdého zmrzlého asfaltu a blížilo se k příletové hale.

„Co se stane, jestliže se mi to nepodaří?“ zeptal se Ali své spojky v Damašku, která mu tuto velkorysou možnost nabídla.

„Nedělej si starosti,“ odvětil muž s pousmáním.

„Musím to vědět,“ trval na svém Ali. „Co se stane, když nějaký z úkolů nesplním? Mluvil jsem s jinými lidmi, kteří se také chystají do Švédska. A ti mají úplně jiné podmínky.“

Muž se zamračil.

„Myslel jsem, že jsi vděčný, Ali.“

„To samozřejmě jsem,“ ujistil ho Ali rychle. „Jen bych chtěl vědět...“

„Nebud' tak zvědavý,“ přerušil ho muž ostře. „A za žádných okolností o tom nesmíš nikomu říct. *Nikdy*. Soustřed se jen na jedno: dostaň se do Švédska tak, jak jsme to naplánovali, a následně splň svůj úkol. Pak se zase shledáš se svou rodinou. To přece chceš, ne?“

„Víc než cokoli jiného.“

„Dobře. Tak tolik nepřemýšlej a víc se snaž. Jinak bys taky mohl být strašně nešťastný.“

„Nešťastnější, než jsem teď, už být nemůžu,“ zašeptal Ali se skloněnou hlavou.

„Ale můžeš,“ odvětil muž tak chladným hlasem, až se Alimu strachy zatajil dech. „Co kdybys přišel o celou svoji rodinu, Ali? Nebo oni o tebe? Největší neštěstí je samota, to si pamatuj.“

Ali zavřel oči a věděl, že na ta slova nikdy nezapomene. Dobře poznal, co je to výhrůžka.

Když procházel pasovou kontrolou na letišti, znovu si na ona slova vzpomněl. Teď už neexistovala žádná jiná cesta než ta, která mu umožnila nechat svůj dosavadní život navždy za sebou.